

ZA KALEŽ!

Kada se prošle godine u Glasu koncila (br. 8, 9, 12, 13/69) razvila polemika: čaša ili kalež?, i ja sam uredništvu GK bio poslao svoje mišljenje o tome pitanju, i to u obliku dopisa u kome sam dao glas za kalež u misnom kanonu, a protiv čaše.

Međutim baš u slijedećemu broju (14/69), u kome sam se nadao da će izići moj dopis, objelodanjen je članak uredništva GK pod naslovom »Obustavlja se polemika čaša-kalež«, — i moj dopis nije objavljen.

Drago mi je da je dr Srećko Bošnjak opet pokrenuo to pitanje i da se pozivlje i na me. Međutim moj prošlogodišnji sastavak nije mi više pri ruci, a sada nemam vremena da поближе obradim to pitanje, pa ću ukratko navesti moje razloge radi kojih sam za to da u kanonu ostane riječ kalež, a ne čaša:

1. Kalež je *hrvatska riječ* koja je kod nas u svedernoj upotrebi već od prije četrnaestog stoljeća (v. Akademijin rječnik!), makar nam je došla od latinskog calix preko rom. calese. Ona je hrvatska isto kao i mnoštvo drugih »tuđica«, kojih se nikada nećemo odreći, kao npr.: amen, crkva, biskup, kalendar, misa, oltar, tamjan; Ivan, Petar, Franjo...

2. Kalež je *sakralna riječ*, označuje samo misnu čašu, i ona je razumljiva cijelome hrvatskom narodu. Čaša je prvenstveno profana riječ.

3. Riječ kalež upotrebljavaju valjda svi zapadni *katolički narodi*, pa i Slaveni katolici: ostanimo i mi i u toj sitnici *zapadnjaci!*

4. Konačno, zašto bismo svoj jezik činili siromašnijim, pa iz crkve izbacili riječ kalež, koju na temelju izvora upotrebljavamo već preko 600 godina, a bez sumnje i još više.

Dakle, čaša neka ostane u gostionici, a kalež u crkvi!

Dr Karlo Jurišić, ofm

KRIZA VJERE

Čujemo i čitamo o pojavama vjerske krize. Što je zapravo vjerska kriza u današnjem svijetu? Da li je to nešto apstraktno, školski, ili zadire u svakidašnji život. Sigurno da vjera kao argumentum non apparentium ne može doći u pitanje. Ako je argumentum, onda on i danas stoji. Po-

stavlja se pitanje kada je ovaj dokaz dokaz za mene? Ima li on dovoljno snage da me uvjeri u istinitost »sperandarum rerum«?

Možemo čitav problem provizorno razdijeliti u dva odsjeka: vjerska kriza u svijetu i vjerska kriza u čovjeku.

Kriza vjere u društvu

Dobro bi bilo da se pozabavimo ovim problemima. Oni su naši problemi. To je fenomen današnjice. Barem naši stariji u Crkvi to često u nevezanom govoru naglašavaju. Usput budi rečeno, ne zaboravljaju davati crne prognoze.

Kad pogledamo svijet oko nas, on ne daje dojam da je to neki kršćanski ili vjerski svijet. To su stvari nešto ljepše nego su nekoć bile, ljudi koji žive i rade s pomoću raznih sredstava industrijskih dostignuća, naprosto jedan prirodni svijet, kako smo ga vični nazivati našim školskim terminom. Nekih vanjskih vjerskih manifestacija u društvenom životu gotovo i nema. Ako želimo nešto takvo opaziti, treba da se potrudimo i dođemo u crkvu, koja služi za bogoslužne sastanke vjernika. Ovo je »naš svijet«. No stariji nam pričaju kako je to nekoć bilo lijepo i svečano. Vjerske manifestacije, Tjelovski i Spasovski ophodi, službeni nastupi crkvenih dostojanstvenika na državnim proslavama, poštivanje crkvenih blagdana i toliko drugih stvari. Međutim, danas od svega toga nema ništa ili ima jedva nešto. Da li smo mi već rođeni u krizi? Da li je zato naša sudbina zapečaćena? Ima li smisla boriti se za jedan bolji svijet ako je on od samog našeg postanka »svjetski« a ne »vjerski«?

Možda ćemo iz ove slijepe ulice lakše pronaći neki izlaz nakon pretresa drugog odsjeka.

Kriza vjere kod pojedinca

Što ćemo reći o vjerskoj krizi pojedinog čovjeka, ljudske osobe koja živi i stvara povijest. Na koji način čovjek dolazi do vjerske krize i da li je to nešto pozitivno ili negativno? Je li kriza prvi znak brodoloma ili nešto drugo?

Ovdje bih svratio pažnju na članak napisan u »Službi Božjoj«, IX/1969, br. 3, »Problem mladih«, posebno str. 195—198. Tamo sam nastojao upozoriti na »naravnost« samih vjerskih kriza.

Bez obzira na mnoge negativne posljedice koje danas vjerske krize imaju u pojedinim slučajevima, samu krizu ne možemo ocrtati kao nešto negativno. Ona se naravno javlja i svak je u razvojnoj fazi svoga života u manjoj ili većoj mjeri doživio i prebrodio tu pojavu. U većini slučajeva to je odgojni problem. Ona se javlja kao konflikt dvaju svjetova u mladom čovjeku i treba da on iz toga iziđe neoštećen i čist, zreo i sposoban da u životu rješava životnu problematiku više razumski nego osjećajno. Mora postati svoj gospodar i gospodar svoje okoline. Kad mu se razum razvio i počeo samostalno razmišljati i postupati samoodgovorno, on je trebao raščistiti sa svim negativnim stranama one vjere koja mu je prikazivana u vanjskom sjaju, u prilikama osjetne ljepote, čari Isusove vanjštine i svetaca, a prijeći na rationabile obsequium. Vjera će mu biti putokaz i stup životnog rasta, slatki životni sok koji nadoknađuje gorkost i dosadu same borbe protiv osobnih slabosti i mučnih nastojanja oko kreposti. To je moguće postići svjesno provodeći kršćanski život. On se prvenstveno sastoji u svjesnom osobnom, doživljenom susretu s Bogom. Čovjek ne bi smio samo »slušati«. On treba živjeti životom, i to »u obilju« kako je Isus rekao. On je došao »da imaju život i da ga imaju u izobilju«,¹⁾ a ne da samo vegetiraju.

Čovjek u razvoju nailazi na neke objektivne poteškoće u vjerskoj praksi. To sam nabacio u spomenutom članku, ali s druge strane postoji i mnoštvo pomagala da se tome doskoči i da ljudi iz krize iziđu čvršći i zreliji. U tom poslu ne smiju se ostaviti sami. Upravo tada treba im najviše pomoći. Zato bi bilo možda bolje da sami odgojitelji, uglavnom roditelji, diskutiraju o vjerskim problemima sa svojom djecom. Tako bi ih pošteđeli od krize i omogućili bi im da sile, koje bi utrošili u borbi sa samima sobom i nastupajućim problemima, upotrijebe u druge korisne svrhe, npr. u produbljanje svoje vjere i vjerske kulture.

Kad vjersku krizu promatramo kao dio opće životne krize koju svaki čovjek doživljava u toku svojeg razvoja, onda nestaje onih tužaljki koje se obično navode o životu današnjih ljudi. No s tim ne prestaje biti opasna za vjerski život. Ako se bolest lokalizira, ne znači da je i izliječena.

Mlad čovjek ne dobiva vjeru u kruhu što prima od roditelja, ali ona mora rasti usporedo s njegovom sposobnošću da jede tvrđu hranu.

¹ Iv. 10, 10

Maurice Bellet² u svojoj knjizi »Ceux qui perdent la foi« nastoji pronaći uzroke zašto su se mnogi ljudi danas udaljili od Cerkve i napustili vjeru svojega djetinjstva. Nadugo i naširoko raspravlja o ovoj pojavi. Posebnu važnost daje činjenici što su oni, koji su napustili naše uvjerenje, na žalost samo »primili« vjeru. Oni je nisu doživjeli. Imamo u Djelima apostolskim izvještaj da je Samarija primila Duha Svetoga, tj. da je povjerovala u Krista. No, to je izvještaj za kraj, a ne za ljude. Ljudi su prihvatili propovjedaње učenika i dali se krstiti, oprali su se u kupaonici krštenja, promijenili su svoje mišljenje o Bogu. Mi bismo danas rekli: aktivizirali su se u vjerskom pogledu. To znači, oni su doživjeli Boga.

No naši današnji prijatelji, koji su nekoć vjerovali a sada više ne vjeruju, redovito izjavljuju da su postupili pravilno. Ne osjećaju se grješnima zbog napuštanja vjere. Istina, dalo bi se štošta naći u tim izjavama u jednoj dubljoj psihološkoj analizi, no mi uzimljemo njihove izjave kao činjenice s kojima treba računati. Često ćemo se namjeriti na izjave da su tek progledali kad su napustili vjeru. Kad su srušili vjeru u sebi, kao da su srušili čitav jedan svijet. Nas čak smatraju zaostalima i djecom.

Mi znademo, po svjedočanstvu sv. Pavla, da je vjera milost. A milost treba zaslužiti, truditi se za nju. Kad smo dotakli ovaj vid vjere, onda smo zašli u nešto što se ne da tako lako protumačiti. Vjeru zapravo i primamo i doživljavamo. To je nešto darovano — kerigma.

»Vjerovati znači ući u odnos s tajnom Boga, u koju treba ući sa čitavim bićem, s najboljim svojim dijelom, najtajnijim, čak sa vlastitim pomanjkanjima i slabostima, čije otkupljenje ostvaruje spoznaja pravoga Boga. Vjera postaje povijest, stapa se s našom bitnom povijesti.« (c. dj. s. 54).

Ako uzmemo pojam vjere u ovom smislu, onda ona nije nikakva statička stvarnost, nego ljudski čin prožet već božanskom milošću, on će biti djelo pravde, čin koji je kadar zaslužiti opravdanje pred Bogom. To je dinamička, vitalna vjera, trajni odnos s Bogom, stvarnost koja se ne prima, nego proživljava.

»Učenici su Kristovi oni 'koji su povjerovali' (Dj 2, 44) i 'koji vjeruju' (1 Sol 1, 7).«³) Ovo je sasvim nešto drugo od

² Maurice Bellet, »Ceux qui perdent la foi«, u talijanskom prijevodu »Crisi della fede«, Milano 1967.

³ BR, 14 20

primanja vjere. Vjernici su aktivni, oni vjeruju, a ne primaju vjeru. Vjera je dio života, svjesni čin, sastavni dio povijesti čovjeka i svijeta, jer čovjek svojim radom stvara povijest.

Povijesnost vjere očituje se u njezinoj snazi opravdanja. »Abraham povjerova Gospodinu, i to mu se uračuna u pravednost.«⁴⁾

»Vjera bez djela je beskorisna.«⁵⁾ i ta ne zaslužuje pažnju. Lijepo veli Mažuranićev svećenik: »Vjeruj vjeru, spasit će te vjera.« Vjerovati znači postavljati sebe i čitav svoj rad u odnos prema Bogu.

Kršćanstvo je pozvano da spasi čovjeka, da mu dade ispravnu orijentaciju u cjelokupnoj stvarnosti. Mi kao Crkva, Božji narod, na putu prema Bogu trebamo nastojati što bolje shvatiti duboki smisao praktičnosti same vjere. Naši pojmovi o Bogu i čovjeku ostaju previše suhi, metafizični. Krist nije nastupao kao učitelj filozofije, nego nam je objavljivao Boga i čovjeka. Ta bez njegove životne nauke ne bismo znali ni samo naše ljudsko dostojanstvo. Njegova nauka trajno ima duboko praktičan i primijenjen smisao. Ako vjeru kao dogmu ne primijenimo na životno djelo, onda ta vjera nije ona koju nas je Krist učio, koju nam On daje kao milosni dar. Ta je vjera uvijek bila u krizi i trajno proživljava krizu, skupa s našim praktičnim kršćanskim životom. Kad god smo pogriješili, kad god nismo postupili evanđeoski, svaki put smo izložili krizi i našu vjeru. Vjerska kriza u čovjeku je njegova svakidašnjica. Gledajući pojavu krize u vjerskom životu kao svakodnevnu pratilicu našeg kršćanskog života, nećemo se prepasti kad ustanovimo da smo joj podložni i da trebamo stalno misliti na njezino moguće pojačano javljanje u jednom sutrašnjem nepredviđenom sklopu okolnosti.

Čovjek se u životu često puta trenutačno povratu u vrijeme svoje mladosti. To nije nikakva psihološka anomalija, već normalna prirodna pojava. Bila bi menormalna pojava jedino onda kad bi se čovjek trajno povratio na postupke mladenačkog života. Čovjek se začas odmori, predahne, da kasnije postane ozbiljniji i svijesniji. Jednako nam naše povremene krize služe kao opomena, kao ostan koji nam ne da mira i ne dozvoljava nam da se uspavamo u bezbrižnom vjerskom životu.

⁴ Post, 15, 6

⁵ Jak, 2, 20

Kroz povremene krize bolje upoznajemo sami sebe, osvježujemo dobru volju o kojoj su anđeli pjevali na božićnu noć, te svjesnije živimo naše Kršćanstvo. One nam pomažu da se vratimo na prvotnu vjeru, na nekadašnji žar, samo sada to ne može biti onaj isti, nego veći žar, jer je nastao nakon jednog svjesno doživljenog susreta s Bogom i ponovnog izraza vjernosti, a to je nešto više.

Perspektiva za izlaz iz krize.

Ako priпустimo da se bit Evandjelja može sažeti u osam blaženstava, onda nam je još lakše odgonetnuti pojavu krize, bilo u osobnom, bilo u društvenom pogledu. Tamo se spominju »siromasi u duhu«, »krotki«, »žedni pravednosti«, »milosrdni«, »čista srca«, »mirotvorci«, i »progonjeni radi pravde«. Da zaslužimo sve te pridjeve, nije baš jednostavno. Ima tu previše posla i za čitav život. Pogotovu kad nastojimo da svaki pridjev ostvarimo do vrhunca.

Primijenimo li blaženstva na društveni život, onda ćemo lako doći do uvjerenja da tu nema baš mnogo što se pojavljuje na triumfalističan način. *Gospodin ne triumfira na ulici nego u srcu.* Istina, jedan plodan život neće ostati sakriven samo u srcu, ali ostaje istina da je Evandjelje prvenstveno unutarnji preobražaj.

Ne bih ustvrdio da je danas idealno u vanjskom pogledu, ali bih ustvrdio da nam današnje vrijeme pruža idealnu šansu da se pokažemo ljudi čvrstog uvjerenja i žive vjere.

o. Stanko Anić

KRIZA REDOVNIČKOG ŽIVOTA

Najveća poteškoća u pisanju o krizi redovničkog života — pripustivši da ta kriza postoji — je u ovome: kako to činiti bez pretjerane strogosti ali i bez pogrešne slabosti. Postoji opasnost da se u analizi ove krize — već prema dobi ili temperamentu — vladamo kao laudatores ili contemptores (i to nekontrolirani) temporis acti. Oba su stava jednako pogrešna. Ipak treba priznati da dovođenje u pitanje redovničkog života dostiže pomalo posvuda takovu dubinu da drugoga izlaza nema: ili potpuna oronulost (svršetak) ili obnova. Mi smatramo da je druga hipoteza jedina moguća, ali ona zahtjeva veliku hrabrost i istinsku lucidnost.